

Kutseühinguline ajakiri

Riigiteenijate häälekandja

Tellimise hind 1936. a.:

Aastas postiga . . . Kr. 1.50
Poolaastas „ 0.75

Ilmub 1 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, riigi- ja omavalitsuseteenijate organisatsioonides ja kõigis postkontorites ja lehe talituses.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Kopli tän. 7. Telef. — Balti keskjaam 3-57

Kuulutuste hinnad

10 senti /m², veeru laiuses.
Teksti 50 prots. kallim.

Nr. 7

30. oktoobril 1936. a.

XIII aastakäik

Rahvaarvu ja riigiteenijad.

Eesti rahvas on viimasel ajal ristitud rahvaks tühjade hällidega. Oelda tahtakse sellega, et meil sündimus, rahva loomuliku juurekasvu allikas, erakordselt madal on; pessimistid arvavad koguni, et selle nähte tulevikuski edasikestmisel eesti rahvast väljasuremise hädadoht ähvardab. Kas olukord tõesti niisuguseks kujuneb, on muidugi selgusetu, sest keegi ei tea, millised tegurid tulevikus tegevusse võivad astuda ja rahvaarvu kasvamis-kahanemist mõjutada. Kuid selge on, et praegune olukord tõesti enam normaalne pole. H. Reiman toob E. Statistika kuukirjas (okt. 1935) võrdluse, millest nähtub, et Eesti siginevuselt on peaaegu viimasel kohal Euroopas ja et rahvaarvu senisel tasemel püsimiseks on tarvis, et meil iga siginemisvõimelise abielu kohta oleks kolm last (tegelikult 1930.—34. a. keskmiselt ainult 2 last). Rahvaarvu kasvamiseks aga peab laste arv iga siginemisvõimelise abielu kohta tõusma tunduvalt üle kolme, nii kui oli seda kuni maailmasõjani.

Käsitades sündimuse languse põhjusi jõuab H. Reiman otsusele, et seda võib lugeda täie kindlusega laste arvu piiramise tulemuseks abieludes. See on kahtlemata tõsi. Kuid sellelgi peavad olema omad põhjused. H. R. toob neid põhjusi terve rea, kuid tähtsamad neist on kindlasti sotsiaalse tõusu tung ja koos haridusliku taseme tõusuga ettenägelikkuse, vastutustunde ja praktilise eluoskuse kasvamine.

Sotsiaalne tõus, — kas kõrgemasse sotsiaalsesse kihti või oma kihikaaslaste seas üleolevasse seisundisse — võib meie oludes toimuda peamiselt majandusliku jõukuse abil. Sellisele taotlusele on aga lasterohkus seda suuremaks takistuseks, mida kitsamais oludes see teostub.

Samuti haridusliku taseme tõusuga paratamata tekib inimestes suurem vastutustunne, mis sunnib loomulikud instink-

tid tõrjuma tagaplaanile. Ei tunta end olevat õigustatud sigitama rohkem lapsi, kui arvatakse suutvat enam-vähem korralikult üles kasvatada ja eluvõitluseks tarvilike majanduslike ja vaimsete varadega varustada.

Kui nüüd küsida, kuidas on riigiteenijad täitnud oma kohustused Eesti rahvaarvu säilitamiseks, siis ei tarvitse meil sugugi süüdlastena silmi maha lüüa. Võib koguni väita, et suhteliselt teiste ühiskondlike kihtidega on riigiteenijate hällid päris rahuldavalt täidetud; eriti kui arvesse võtta nende majanduslikult nõrk ja kindlusetu seisukord.

H. Reimani artiklis toodud andmeid sündimuse kohta ühiskondlike kihtide järgi nähtub, et kõige kõrgem on sündimus meil vabakutselistel juures, nimelt 1930.—34. a. keskmisena 19,4⁰/₁₀₀ (1000 kohta), neile järgnevad peremehed põllumajanduses 18,2⁰/₁₀₀ ja viimastele ametnikud (ka eraametnikud ja kaitseväelased kaasa arvatud) 17,6⁰/₁₀₀ ning teenijad ja töölised 17,5⁰/₁₀₀, kuna samal ajal majanduslikult kaugelt soodsamas olukorras elavil peremeestel palgalistega tööstuses ja kaubanduses sündimus on ainult 5,0⁰/₁₀₀.

Riigiteenijate kohta eraldi andmeid toodud pole, kuid kui arvesse võtame, et kaugelt suurem osa ametnikest ja teenijast-tööstest transpordi ja side (raudteed, post, telegr., telefon) ning ühiskondliku tegevuse alal kuulub riigi- ja omavalitsuseteenijate hulka, siis võime nende kihti kohta toodud andmeid pidada peamiselt riigiteenijate kohta käivateks. Nende andmete järgi on sündimus ametnike juures transpordi ja side alal 14,1⁰/₁₀₀, ühiskondliku tegevuse alal aga (kuhu kuulub suurim arv riigiteenijaid) 19,6⁰/₁₀₀. Viimastest suurem sündimus on vaid põllumajanduses teenijail ja töolistel — 25,1⁰/₁₀₀ ja ametnikel — 22,8⁰/₁₀₀. Kõigil teistel kihtidel on sündimus väiksem.

Ka töolistel-teenijatel transpordi ja side

ning ühiskondliku tegevuse alal, kelle hulka kuulub tunduvalt osa riigiteenijaid ja -töölisi, on sündimus väiksem kui ametnike juures, nimelt 16,8 ja 7,8⁰/₁₀₀.

Ülemal toodud sündimuse koefitsientidid olid, nagu juba märgitud, 1930.—1934. a. keskmised. Kui me aga vaatleme nende koefitsientide arengut üksikute aastate viisi, siis kujuneb pilt veelgi rohkem riigi- ja omavalitsuseteenijate kasuks. Samal ajal, kui kõige suurema keskmise koefitsiendiga vabakutselistel sündimus järjekindlalt tunduvalt langeb, olles 1930. a. veel 20,9 ja edasi aastate järjekorras 23,5, 20,9, 16,1, 15,9 ja 1935. a. ainult 12,6, on see ametnikel (koos kaitseväega) ühiskondliku tegevuse alal vastavalt 22,3, 21,7, 18,3, 17,5, 18,1 ja 20,1.

Kuigi ka siin ei puudu oma kõikumised, on langus ometi märksa väiksem. Samuti on võrdlemisi väike langus ametnike juures transpordi ja side alal, kus sündimus oli 1930. a. 14,7 ja 1935. a. 13,8⁰/₁₀₀.

Andmeid keskmise laste arvu üle ühe abielu kohta üksikuis ühiskondlikes kihtides eelpool märgitud ülevaates toodud pole, kuid kõrvutades sündimusandmeid II rahvaloenduse andmetega leibkondade koostise ja suuruse kohta, võime kaudselt järeldada, et riigiteenijad siingi viimasel kohal ei asu. Täisleibkonna¹⁾ suurus ametnikel ühiskondliku tegevuse ning transpordi ja side alal on keskmiselt 3,7 isikut. Samal ajal on see peremeestel kaubanduses 3,8, tööstuses 3,7 ja transpordil ja side alal — 3,5; ainult peremeestel põllumajanduses on keskmine leibkonnaliikmete arv 4,8, kuid siin tuleb arvesse võtta, et viimaste leibkondades esineb tunduvalt suuremal määral palgalisi teenijaid-töölisi, leibkonnapea ja tema abikaasa vanemaid, täiskasvanud lapsi oma

1) Leibkonnana käsitatakse kõiki ühisel toidul olevaid isikuid, olgu need leibkonna pea perekonnaliikmed või võõrad. Täisleibkonnad on sellised, kus esinevad leibkonna pea, kui ka tema abikaasa.

perekonnaliikmetega jne., kui ametnike leibkondades, kus tavalisteks leibkonnaliikmeteks on ainult vanemad lastega. Kuigi seega ametnike keskmine perekond praegu veel välja ei anna H. Reimani poolt üles seatud normi, mis on vajalik Eesti rahvaarvu püsimiseks vähemalt senisel tasemel, rääkimata selle kasvama-

sest, pole nad siiski ka selles suhtes viimastes ridades.

Pilt muutuks riigiteenijatele veelgi soodsamaks, kui meil võimalik oleks kõrvutada majanduslikult kindlamal jalal seisvate ühiskondlike kihtide reaaltulusid eelpool võrdluseks toodud aastate kestes riigiteenijate omadega. Samal ajal, kui

teiste, eriti peremeeste-kihi tulud peaks olema üha suurenenud, on need riigiteenijail vähenenud. Kui see siiski pole kuigi tunduvat mõju avaldanud sündimusele nende seas, siis tohiks nad küll oma kohustused selleski suhtes Eesti ühiskonna vastu auga täitnud olla.

Riigiteenija.

Uus pensioniseadus pandi maksuma.

Juba pikemat aega kavatsusel olnud uus pensionide seadus on nüüd valminud. Riigivanema dekreedina 16. sept. s. a. välja kuulutatud (RT 76 — 1936, art. 619) ja maksab juba 1. okt. s. a. arvates.

Uus Pensioni seadus (lühend. PnS) toob nii mõnegi olulise muudatuse seni maksvuselt olnud pensionioigusesse. Kogu selle laiaulatusliku seaduse üksikasjalikku kirjeldamist ei võimalda meie ajakirja napp ruum. Püüame alamal tuua vaid tähtsamaid momente, eriti erinevusi seni maksvuselt olnud korrast ning lõppeks mõningaid võrdlusi seniste ja uute pensionimäärade vahel.

Pensionioiguslikud isikud. PnS § 1 järgi kuuluvad selle seaduse alla: 1) Vabariigi Valitsuse liikmed; 2) Riigikontrolör; 3) riigiasutuste ja -ettevõtete teenijad ning töölised; 4) Kaitseliidu koosseisus teenivad riigiteenijad; 5—6) avalikkude õppeasutuste ja õigustega kui ka õigusteta erakoolide õppejõud ja teenijad; 7) omavalitsuste või nende liitude asutiste ja ettevõtete teenijad ametikohtadel, millede tasu normeeritakse kuuviisi või pikema ajajärgu alusel, ükskõik, kas teenijad on sinna valitud või nimetatud; 8) eripõhikirjade või -määruste alusel tegutsevate riiklike asutuste ja ettevõtete teenijad ning Riigi sadamatehase töölised, kes on astunud tehase teenistusse 18. novembrist 1918 kuni 1. nov. 1930, või kelle teenistusaeg pensionioigust andvais riigiasutustes või -ettevõtetes ületab 1. nov. 1930. a. kaheksateist aastat; 9) isikud, kes ei ole riigiasutuste või -ettevõtete teenistuses, kuid kellele vastavate seadustega on antud riigiteenijate õigused; 10) avalikõigusliku alusel tegutsevate kutsekodade, Tööstusliku töö seaduse põhjal asutatud kindlustusühingute, haigekassade ja nende liitude teenijad; 11) Eesti Punase Risti Seltsi alalised kuupalgalised teenijad; 12) riikliku tähtsusega ülesandeid täitvate seltskondlike organisatsioonide ja asutuste alalised kuupalgalised teenijad V. V. otsusel Sotsiaalmin. ettepanekul.

Peale selle on V. V. õigus määrata PnS ettenähtud tasusid tema poolt määratud suuruses töövõimetele või üle 60 a. vanaks saanud isikule, kes E. V. osutanud erakorralisi teeneid teatud ametis olles. Juhuslikele töödele palgatud töölised on ainult teenistustervisriike-pensioni (vt. alamal) õigus.

Kuigi seega uus seadus haarab oma alla terve rea niisuguseid isikuid, kes seni kuulunud mitmesuguste eripensioniseaduste alla, lisaks sellele annab pensionioiguse hulgale isikute liikidele, kes seni üldse ühegi pensioniseaduse alla ei kuulunud (näit. eelpool p. p. 10—12 all märgitud isikud), pole temaga siiski veel loodud üht ja aimukest, kõigile pensionioiguslikele isikutele ühist pensioni seadust. Nimelt ei kuulu uue PnS alla kaitsevaelased; samuti ka mitte ärilisel alusel töötavate ja põllu-ning metsamajanduslike riiklike ettevõtete töölised (välja arvatud riigi sadamateh. töölised) ja isikud, kelle teenistus asutuses või ettevõttes loetakse kõrvaltööks.

Lisaks sellele näib, nagu ei sisaldaks PnS § 1 p. p. 1—12 toodud loetelu kõige suuremat pensionioiguslike isikute liiki — riigiteenijaid (s. o. ametnike ja vabateenijaid), kuna § 1 p. 3 all on ette nähtud ainult riigiasutuste ja -ettevõtete teenijad ja töölised. Nagu selgus kirjalikult seaduse juure järeldada võib, tuleb nende riigiasutuste ja -ettevõtete teenijate all siiski mõista ka kõiki riigiteenijaid RTS mõttes ja lisaks sellele ka veel n.-n. ajutisi töötajaid, kes siis sellega ka pensionioiguslikuks on tunnustatud. Just viimastele pensionioiguste andmiseks ollagi selline määratlus valitud. Tohiks siiski kahelda niisuguse talitusviisi otstarbekohasuses, kus ilma lähema määratluseta seaduses eneses seni juba väljakujunenud kindlale mõistele antakse hoopis teine mõiste (seni mõisteti „riigiasutuste teenija“ all eriliiki riigiteenijaid, nimelt asutuste uksehoidjaid, koristajaid, käskjalgu jne. Nüüd on aga ka näit. Riigikohtu esimees riigiasutuste teenija!). Tervitada tuleb aga, et teenistus n. n. ajutise tööjõuna on tunnustatud pensionioiguslikuks. See pehmenab mõnegi seisukorda, kes pikemat aega ajutise tööjõuna on pidanud teenima või teenib.

Pensionioiguslikeks perekonnaliikmeiks on: 1) lesknaine — mehe teenistuse eest; 2) lapsed (niihasti abielus kui ka väljaspool abielu sündinud ja adopteeritud lapsed) — isa või ema teenistuse eest ja 3) töövõimetu leskmees — naise teenistuse eest.

Lesknaisel on pensionioigus järgmistel juhtudel: 1) kui tal on laps abielust isikuga, kelle teenistuse eest ta pensioni nõuab, või kui tal on adopteeritud laps, kes on adopt. abielu ajal sama isikuga, või kui tal on ülal pidada laps mehe eelmisest abielust. Lapse summa korral jääb lesknaise pensionioigus püsima; 2) kui lasteta lesknaine oli mehe surmapäeval vähemalt 35 a. vana või kaotanud vähemalt 60% töövõimest ja olnud vähemalt ühe aasta abielus isikuga, kelle teenistuse eest ta pensioni nõuab. Lesknaise tervistumise puhul jääb pensionioigus püsima; 3) kui lasteta lesknaine oli mehe surmapäeval alla 35 a. vana, kuid olnud temaga abielus vähemalt 3 aastat. Kui aga mehe surm oli tingitud teenistustervisriikest, on lesknaisel pensionioigus vaatamata sellele, kas ta vastab mõnele p. p. 1—3 ettenähtud nõudele.

Lastel on õigus saada PnS ettenähtud tasusid kuni nad on saanud 18 a. vanaks. Käivad nad aga koolis või õpivad ametit, siis kuni õppimise lõpetamiseni, kuid mitte kauem kui 20 a. saamiseni. On aga lapsed kaotanud vähemalt 60% töövõimest ja neil pole muud ülalpidamise allikat, on neil õigus eelpoolnimetatud tasudele vanusele vaatamata.

Leskmehele on pensionioigus naise teenistuse eest ainult siis, kui ta oli naise surmapäeval kaotanud vähemalt 60% töövõimest, elas naise ülalpidamisel, ei oma muud ülalpidamise allikat ning oli selle naiseaga abielus vähemalt

3 aastat. Tervistumise korral lõpetatakse temale pensioni maksmine.

Lahutatud mehel ja naisel pole õigust saada pensioni üksteise teenistuse eest. Kui aga lesknaine, kes saab pensioni mehe teenistuse eest, abiellub, muudetakse tema pension ühekordseks väljamaksuks aastapensionini kolmekordses suuruses. Laste pensionioigus jääb sel juhul endiselt püsima. Selle eeskirjaga loodetakse pensionikulude kokkuhoidu, kuna see soodustab nooremate leskede uuesti abiellumist, mille tõttu pensionikapitalilt langeb ära kestev pensionimaksimine.

Kahetseda tuleb, et pensionioiguslike perekonnaliikmete hulka pole võetud pensionioigusliku isiku töövõimetus ja muu ülalpidamisallikata vanemad, kuigi nende kaasa arvamine varem kõne all oli. Olgugi et meil puuduvad otsekohesed andmed selle tõttu tekkida võinud kulude suuruse kohta, võib siiski arvata, et need väga suureks poleks kujunenud. Vähemalt mitte vanuse- ja tervisriike-pensionisaajate juures, kes enamuses juba ise vanemad isikud ja kelle vanemad selle tõttu normaalselt juba surnud. Rohkem võiks neid juhuseid ette tulla teenistustervisriike tõttu pensioneeritute juures, kus suhteliselt rohkem nooremaid isikuid, kuid siin peaks ühiskond igal juhul hoolitsema kõigi nende eest, kelle ülalpidaja tema huvid eest väljas olles elu või terve kaotas.

Pensionioiguslikuks teenistusaajaks loetakse PnS § 1 loendatud isikuid (vt. ülal) aeg, mis nad on teeninud või töötanud — ka enne kõneleuva seaduse jõustumist — samas paragrahvis loendatud töö- või teenistuskohadel. Peale selle arvestatakse pensionioiguslikuna teatud tingimusil teenistust end. Vene valitsuse ajast, kaitsevæe, Eesti koolides Lätis, mitmesugustes erasutustes Eesti Vabariigis jne. Ruumpuudusel ei saa me siin lähemalt käsitada sellise teenistuse arvestamise õige mitmekesiseid tingimusi. Olgu vaid märgitud, et veneaegse riigi- ja omavalitsuse teenistuse arvestamiseks senisest korrast erinevana nõutakse vähemalt viieaastast (seni ühe aasta) pensionioiguslikku teenistust E. Vabariigis. Samuti arvestatakse nüüd kaitsevæeteenistust Eestis sõja ajal kõigile — ka alamvæelastele — ühtlaselt ohvitseride ja kv.-ametnike kohta maksmapandud pensioniseaduste eeskirjade kohaselt (s. o. 3-resp. 2-kordselt praeguste eeskirjade järgi). Pole leitud võimalikuks arvestada pensionioiguslikuna teenistust erametsades enne nende riigistamist, teenistus aga Seevaldi haiglas enne riigistamist nii vene- kui eestialjal kuulub arvestamisele. Pensioni arvutamisel arvestatakse teenitud aja kogukestusest ainult täisaastad. Ülejääk 183 päeva või rohkem arvestatakse täisaastana, alla 183 päeva aga ei arvestata üldse.

Uude PnS järgi maksetavateks tasudeks on endiselt pension ja ühekordne toetusraha.

Varemates kavades ettenähtud tagasimaksu pensionikapitalist pensioniõiguslikelt isikutelt enestelt kinnipeetud summade arvel neil juhtudel, kus nad pensioni või ühekorde toetuse saamise õigusest teenistusest lahkuma peavad, pole uues PnS kahjuks ette nähtud, ehkki varemates kavades sellised eeskirjad sisaldasid. Kuna praegu pensioniõiguslikelt isikutelt enestelt kinnipidamisi seni veel võrdlemisi lühikest aega on teostatud (alates 1931. a.), pole praegu see küsimus veel väga terav. Edaspidi aga pikemaajaste kinnipidamiste puhul võiks see küllalt valusana ja ka ülekohtusena tunduda, eriti nendel juhtudel, kus isik pärast pikemaajast teenistust mitte enda süül või tahtel (näit. koondamiste puhul) summitud on teenistusest lahkuma. Loodetavasti pole see siiski selle küsimuse lõplik lahendus.

Pensionid jagunevad:

1) vanaduspensionideks, mida maksetakse isikuile, kes on olnud vähemalt 25 a. pensioniõiguslikus teenistuses;

2) tervisrikke-pensionideks — isikuile, kes pole välja teeninud vanaduspension, kuid on lahkunud teenistusest haiguse või vigastuse tõttu, mis ei ole tingitud teenistuskohuste täitmisest või selle tagajärgedest ja on teeninud vähemalt 10 a. pensioniõiguslikus teenistuses;

3) teenistustervisrikke-pensionideks, mida makstakse pensioniõiguslike isikute ajale vaatamata isikuile, kelle töövõime kaotus on tingitud teenistuskohuste täitmisest või selle tagajärjel saadud haigustest, haavadest või vigastustest või neist tekkinud haigustest;

4) perekonnapensionideks, mida maksetakse pensioniõiguslike isikute surma korral nende perekondadele, kui isik sai või oli õigustatud saama pensioni või kui isiku surm järgnes p. 3-das nimetatud asjaolude tagajärjel teenistuses olles või pärast teenistusest lahkumist.

Pensionioiguslike isikute poolt endale tahtlikult tekitatud tervisriike või sellele järgnenud surm annab õiguse saada pensioni ainult siis: 1) kui isik tervisriike tekitamise ajal oli süüdimatu (s. t. kui ta teo kordasaatmise ajal oma teo iseloomust ja tähendusest ei võinud aru saada või juhtida oma tegevust vaimu tegevuse haigusliku rikke, meelemõistusega oleku jne. tagajärjel); 2) kui tervisriike tekitamine oli paramatult teenistuskohuste täitmisest tõttu; 3) kui isik oli välja teeninud vanaduspensionini saamiseks ettenähtud aja, s. o. 25 aastat pensioniõigusl. teenistust.

Tohiks olla kaheldav, kas see eeskiri (vähemalt maksmapandud kujul) on küllalt otstarbekohane ja õiglane. Ennem näib, et ta kujuneb nagu teatavaks kätemaksuks mingisugusel põhjusel vabasurma (sest sellega tuleb siin kindlasti enamikul juhtudel tegemist teha) läinud isikute perekondadele. Mõningad L.-Euroopa pensioniseadused sisaldavad eeskirju, mis isegi raskete kriminaalsüütegude eest karistamise puhul, millega kaasas käib ka pensioniõiguste tühistamine, lubavad määrata perekonnale, kui selle seisukord seda nõuab, kas täielise seaduses ettenähtud või osalise pensioni. Kas poleks siiski õiglasem olnud võtta eeskirju nende eeskirjade aluseks olevaist humanseist põhimõtetest! Seda enam, et vabasurma minek igakord ei tarvitse sugugi olla mõne kriminaalkorras jälitatava süüteo tagajärjeks.

Ühekorde sete toetusrahade maksmine sünnib edasi seni maksvuselt olnud eeskirjade kohaselt.

(Järgneb.)

Kuna me ruumipuudusel ei saa kogu PnS kavatsetud ulatuses käesolevas „Side“ numbris käsitada, kuid et siiski juba nüüd anda lugejatele mõnesugust pilti selle seaduse tegelikest tulemustest, toome alamal selle ülevaate lõpuks kavatsetud mõned näited võimalikest pensionidest mitmesuguste pensionide arvutamise aluste kombinatsioonide juures, võrreldes neid ühtlasi seniste seaduste alusel arvatud pensionidega.

1. Riigiteenija; 30 a. pensioniõigusl. teenistust, sellest 10 a. veneaegset; E. Vabadussõjast osa võtnud; lisapensione andvaid momente pole.

Palgamäär kuus: Kr. 60.— 75.— 100.— 300.—

Vanaduspension:

Pensioninorm kuus:

Seniste seaduste alusel „ 40.— 40.— 52.50 150.—
Uue Pns. alusel „ 37.20 45.20 58.60 165.60

Tervisrikke-pension oleks samale riigiteenijale:

Kõrvalabi mittevajava tervisrikke puhul:

Seniste seaduste alusel Kr. 40.— 42.20 56.25 150.—
Uue Pns. alusel (vanaduspension) „ 37.20 45.20 58.60 165.—

Alalist kõrvalabi vajava tervisrikke puhul:

Seniste seaduste alusel „ 40.— 47.80 63.75 150.—
Uue Pns. alusel (vanaduspension) „ 37.20 45.20 58.60 165.—

Teenistustervisrikke-pension oleks temale 100% töövõime kaotamisel:

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Seniste seaduste alusel Kr. 40.— 47.80 63.75 150.—
Uue Pns. alusel „ 45.— 56.25 75.— 225.—

Kõrvalabi vajamise puhul:

Seniste seaduste alusel „ 45.— 56.25 75.— 150.—
Uue Pns. alusel „ 51.— 63.75 85.— 250.—

2. Riigiteenija; 25 a. teenistust, sellest 15 a. veneaegset; E. vabadussõjast pole osa võtnud; lisapensione põhjustavaid momente pole.

Palk kuus: Kr. 60.— 75.— 100.— 300.—

Vanaduspension:

Senine „ 33.— 40.— 41.25 100.—
Uue Pns. järgi „ 31.20 37.70 48.60 100.—

Tervisrikke-pension:

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine Kr. 39.— 40.— 48.75 100.—
Uue Pns. järgi (vanaduspension) „ 31.20 37.70 48.60 100.—

Alalist kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 40.— 42.20 56.25 100.—
Uue Pns. järgi (vanaduspension) „ 31.20 37.70 48.60 100.—

Teenistustervisrikke-pension (100% töövõimetu):

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine Kr. 40.— 47.80 63.75 150.—
Uue Pns. järgi „ 45.— 56.25 75.— 225.—

Alal. kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 45.— 56.25 75.— 150.—
Uue Pns. järgi „ 51.— 63.75 85.— 250.—

3. Riigiteenija; 20 aast. eestiaegset teenistust; Eesti vabadussõjast osa võtnud; haavatud; omab Vabaduse Risti II liigist; 3 last alla 18 aasta vanaduses.

Palk kuus: Kr. 60.— 75.— 100.— 300.—

Tervisrikke-pension:

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine „ 33.— 40.— 41.25 123.75
Uue Pns. järgi „ 47.50 50.— 50.— 124.80

Alalist kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 39.— 40.— 48.75 146.25
Uue Pns. järgi „ 50.— 50.— 52.10 150.—

Teenistustervisrikke-pension (100% töövõimetu):

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine Kr. 40.— 47.80 63.75 150.—
Uue Pns. järgi „ 50.— 58.90 78.50 235.50

Alal. kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 45.— 56.25 75.— 150.—
Uue Pns. järgi „ 53.10 66.40 88.50 250.—

4. Riigiteenija; 20 aast. eestiaegset teenistust, vabadussõjast osa võtnud; lisapensione õigustavaid momente pole

Palk kuus Kr. 60.— 75.— 100.— 300.—

Tervisrikke-pension:

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine „ 33.— 40.— 41.25 123.75
Uue Pns. järgi „ 27.40 32.80 41.90 114.30

Alal. kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 39.— 40.— 48.75 146.25
Uue Pns. järgi „ 31.20 37.70 48.60 135.60

Teenistustervisrikke-pension:

Kõrvalabi mittevajamise puhul:

Senine „ 40.— 47.80 63.75 150.—
Uue Pns. järgi „ 45.— 56.25 75.— 225.—

Alal. kõrvalabi vajamise puhul:

Senine „ 45.— 56.25 75.— 150.—
Uue Pns. järgi „ 51.— 63.75 85.— 250.—

Nädal külalislahkes Tschehhoslovakkias.

Eesti Raudteede Kontorijõudude Kutseühing on võtnud oma tegevuse kavasse järjekindla ekskursioonide korraldamise naabermaadesse ja ka kaugemalegi. On juba käidud Soomes, Rootsis, Norras, Lätis, Poolas ja Tschehhoslovakkias. Viimasesse korraldati ekskursioon, millest võtsid osa 60 raudteelast — peamiselt ühingu liikmed — käesoleva aasta augusti teisel poolel. Nagu eelmistegi ekskursioonide korraldamine, nõudis ka kõnealoleva toimepanemine paar kuud kestnud suurt ettevalmistuse tööd seda enam, et tuli sõita kolme riigi territooriumil. Kuid tänu meie, Läti, Poola ja Tschehhoslovakkia raudteede valitsuste ja teedeministriumide lahkele vastutulekule ja nende maade raudteelaste ühingu, eriti aga Tschehhoslovakkia raudteelaste ühingu „Unie“ kaasabile, ekskursioon õnnestus hästi. Ka ilm oli kogu reisi kestvusel väga ilus.

Kui nüüd ekskursioonide korraldamine nõuab suurt vaeva ja ka kulu, milleks siis neid Kontorijõudude Kutseühing siiski nii järjekindlalt korraldab? Lubatagu veidi peatuda selle küsimuse juures.

Kontorijõudude Kutseühing ei ole võtnud endale ekskursioonide korraldamise raske ülesande mitte lõbu pärast, vaid tõsisemate eesmärkide saavutamiseks. Ühing korraldab külaskäike välismaade raudteelaste juure, on seadnud omale üllesandeks sel teel viia kodumaa raudteelasi lähemale teiste maade kolleegidele, anda võimalust tutvuneda nende eluga ja teha kasulikke tähelepanekuid teiste maade raudteede seadeldistest ja tegevusest. Samal ajal aga avaneb võimalus üldse tutvuneda külastatavate maade loodusega ja rahva iseloomu, elu ja tegevusega. Loomulik, et see kõik rikastab inimeste teadmisi, avardab silmaringi, tõstab üldhariduslikku ja kultuurilist taset. Tuleb veel seda silmas pida, et teiste maade

raudteelaste ühingu kaasabil on neid eesmärke võimalik võrdlematult täielikumalt saavutada kui harilike reise puhul. Näiteks meie viimane reis Tschehhoslovakkiasse. Tänu „Unie“ kaasabile meil läks korda võrdlemisi lühikeses ajaga kaunis hästi tutvuneda Tschehhoslovakkia raudteelaste olukorraga, raudteede ehitustega, tegevusega, Tschehhoslovakkia looduslike omapärasustega, rahva eluga jne. Sedasama võib ütelda ka eelmistel aastatel korraldatud ekskursioonide kohta.

Kõike eelpooltoodut arvestades tahab Kontorijõudude Kutseühing ka edaspidi korraldada ekskursioone välismaadesse, muidugi, kui olukord selleks ka tulevikus on soodus.

Missugused muljed töömeeste kaasatsetse Tschehhoslovakkias?

Tschehhoslovakkia maastik on niivõrd looduslikult ilus ja vaheldusrikas, et sellest reisijale, eriti lausmaa elanikule, jääb unustamata mulje. Mägede sinetavad siluetid kauguses, idüllilised orud ja viljarikaste põldudega kaetud lagendikud moodustavad pildi, mida reisija kunagi ei väsi vaatlemast. Sellepärast kujuneb reis Tschehhoslovakkias tõeliseks naudinguks.

Kasutades selle maa suuri looduslikke rikkusi, on inimpõlved loonud maalilisi asulaid, linnu ja tööstuskeskusi, mis selle maa meeldivust aina suurendab ja võõrale lõpmata imetlemise objektiks teeb.

See oli esimene mulje, mis saime läbistades Määrimaad. Peatusime lühikeseks ajaks selle maa ühes suurimas tööstuskeskuses Moravska Ostrava. Siin on Tschehhoslovakkia rikkamaid söekaevandusi ja kuulsad Vitkovi metallitehased. Töölise arv ulatub siin 100.000-ni. Meid võeti vastu väliselt väga imposantses ja sisemiselt rikkalikult sisustatud raekojas. Lihtne sõbralik vas-

tuvõtt avaldas meile kõige paremat mõju. Kahjuks puudus aeg linna lähemaks vaatlemiseks, sest et reisikava kohaselt pidime sama päeva õhtuks jõudma Prahasse.

Jatkasime reisi Olomouci poole. Maastik muutub lausmaaks, mis moodustab põllumajanduslikult ühe rikkama kohta Tschehhoslovakkias — nimelt Hana lagendiku. Meie saatja, tschehhoslovakkia kolleeg, osutades ümbruskonnale tähendas: „See on rikas maa.“ Ja tõesti: lõpmatuseni ulatuvad viljarikkad põllud vahelduvad maaliliste küladega, mis koosnevad kenadest valgetest majadest punaste katustega. Tihti vilksatab mööda põllumajanduslikke ühistegelisi asutusi. Igal sammul näed jõukust ja kõrget kultuuri taset. Olomouci Tschehhoslovakkia raudteelaste ühingu kohaliku grupi esindajad üllatasid meid tervituste ja lilledega. Olgu tähendatud, et juba piiril võttis meid vastu delegatsioon eesotsas kohaliku rajooni usaldusmehega kolleeg Rudolf Janekiga, kes meid saatis kuni Prezovini.

Kella viie paiku jõudsime Prahasse. Peale „Unie“ esindajate — esimees F. Staneki ja sekretär F. Nemeci ühes teiste juhatuse liikmetega — oli ilmunud jaama meid vastu võtma ka Eesti konsul hra Kaljot, kes lahkesti oma abi pakkus vajaduse puhuks. Selle järele aga vajadust ei olnud, kuna tschehhoslovakkia kolleegid olid selleks juba kõik teinud, et meie viibimist nende kenal kodumaal teha igatepidi muretuks, mugavaks ja huvitavaks. Isegi reklaami tehti meile nende poolt ajalehtedele oht-rasti antud informatsiooni kaudu. Hra Kaljoti kohta aga olgu tähendatud, et ta meile ka hiljem Prahas viibimise puhul osutas lahket tähelepanu ja sõbralik-kust, mida ekskursandid mäletavad tänutundega.



Ekskursandid vastuvõtul Praha raekojas.

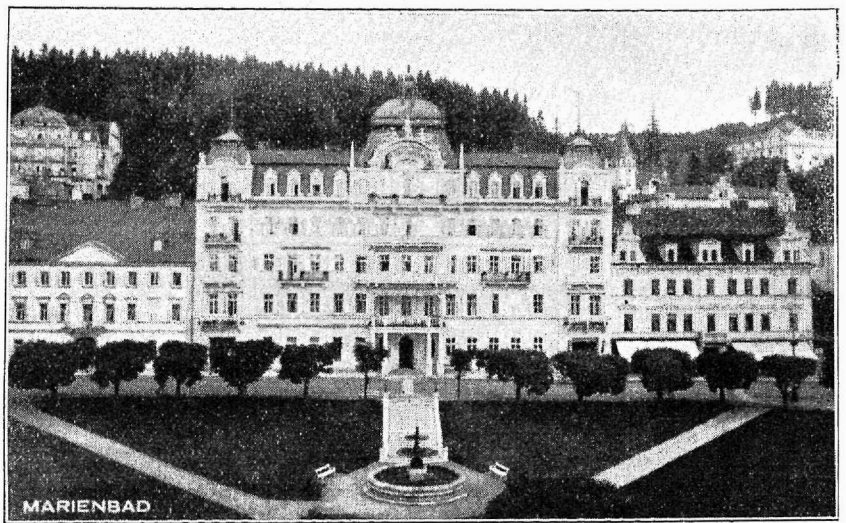
Meile anti ööbimiseks kasutada neli 2. klassi vagunit, kuna sõidu puhul oli meil kasutada kaks 2. klassi vagunit.

Järgmisel päeval, enne linna vaatlemist, sai meile osaks vastuvõtt Praha vanas raekojas abilinnapea F. Kellneri poolt, kes ise on ka endine raudteelane. Tschehhoslovakkia-keelsele tervituskõnele vastas ekskursiooni nimel eestikeelse kõnega J. Rukki. Linna vaatlemine sündis saksakeelse juhi saatel. Käidi Praha Toompeal — Hradcanyl — ja vanas linnas. Siin on iga ehitus ja ese omaette tükk ajalugu, sest on ju Prahal tuhandeaastane väga vaheldusrikas ajalugu seljataga. Seda on rikkalikult jäädvustatud mälestussammaste ja ehitustega kõigis stiilides. Siin näete barokki, renessansi, gooti ja teisi stiile. Keegi kuuluis reisija on kuni tänapäevani tühjendatud kogu maailmas ei olevat suurepärasemat lahtist ajaloo- ja ehituskunsti- raamatut kui on Praha. Aga ka tähelepanu väärivate modernehituste poolest on Praha küllaltki rikas. Meile kui raudteelasile pakkus erilist huvi uus kaubajaama hoone, mis ühes kaetud vahelplatvormiga ja teedega tiibade ja vahelplatvormi vahel, võtab oma alla 30 hektaarilise maa-ala. See hoone maksab 100 miljonit tschehi (15 miljonit eesti) krooni ja teda ehitati mitu aastat. Hoone on raudbetoon ehitus lihtsas modern stiilis. All keldrites on keskküte ja külmutus-sisseseaded ning muud hoiruumid. Küttematerjal toimetatakse otsekohe vaguneist mehaanilisel teel ahju ja samuti mehaanilisel teel eemaldatakse ahjust tuhk. Üldse maja teenimises, järelevalves ja ametnike töö korralduses on püütud viia läbi praegusel ajal mõeldav mehhaniseerimine ja tsentraliseerimine. Näiteks vahtide kontrolli toimetatakse ühest ruumist matemaatilise täpsusega. Isegi kaubaveo dokumentide edasiandmine ühelt ametnikult teisele sünnib mehaanilisel teel. Muidugi on siin ka hoolitsetud selle eest, et selles tohutu suures hoones pool-mehaanilise hingega ka elavad olevused — ametnikud ja teenijad — tunneksid endid mugavalt. Selleks on kontoriruumid lõuna pool küljes suurte akendega, ruumikad ja õhurikkad. Sisse on seatud riiehoiu ruumid, kus iga ametniku jaoks on riidekapp, siis erilised suitsetamisruumid, einetamise ruumid jne.

Samasuguseks vaatlemisväärsaks objektiks osutus meile ka teedeministeeriumi maja oma 800 ruumiga. See maksab 80 miljonit tschehi (12 milj. eesti) krooni ja teda on ka mitu aastat ehitatud. Maja on 6-kordne. Tema ehituseks on tarvitatud väga palju graniiti ja marmorit. Siin on palju ruume, mis väga rikkalikult on sisustatud nahaga kaetud massiivsete toolide ja kallidest puusortidest valmistatud massiivsete laudadega. Seinud ilustavad suure väärtusega maalid. Ühes saalis on seinal maal, mis maksab 100.000 tschehi (15.000 eesti krooni).

Teedeministeeriumile allub 7 raudteede direktiooni. Need on Praha, Plzen, Hradec, Kralove, Brno, Olomouc, Bratislava ja Košice direktioonid. Raudteelasi teenib Tschehhoslovakkia raudteedel ümmarguselt 150 tuhat. Pensionäride arv on väga suur, midagi 90.000 ümber ühes leskede ja lastega.

Mis puutub üldse Praha elusse, siis vaadeldes seda tänavail, jaamades ja ärides, jääb mulje, et siin on elu tempo väga kiire, liikumine suur ja elav. Täiskilutud rongid väljuvad ja saabuvad. Eriti elav on liikumine Vaclasko Námestil — Praha peatänaval. Siin püüavad äärmised ollused korraldada ka



lendmiitinguid, kuid politseinike kumminuiad teevad sellele harilikult kiire lõpu.

Elukalliduse kohta võib konstateerida, et riided, pesu ja jalanõud on siin peaaegu samasuguses hinnas kui meilgi. Toiduained on aga umbes 1½ kuni 2 korda kallimad kui meil. Puu- ja aia- viili on siin muidugi odavam. Ka korterid on siin kallid. Nagu selgus Tschehhoslovakkia kolleegide informatsioonist, on siin ametnike ja töölise palgad umbes kuni kaks korda suuremad kui meil. Kindlas teenistuses kodanikud võivad kaunis rahuldavalt ära elada.

Pärast linna vaatlemist esimesel päeval korraldati meile „Unie“ poolt lõuna, millest võtsid osa ka senati esimees Dr. Sourkup ja senator V. Brodecki. Olgu tähendatud, et „Unie“ sekretär F. Nemeš on parlamendi liige. Üldse on parlamendis ja senatis raudteelasil mitu esindajat. Ka omavalitsuse esinduskogudes ja asutis on raudteelasil mitmel pool silmapaistvatel kohtadel esindajaid.

Prahat siirdusime Karlsbaadi ja Marienbaadi. Mõlemaid nimetatakse pärilikeks maailmakuulsuseks kuurortide hulgas. Ja seda nad ka tõeliselt on oma loodusliku ilu kui ka loomulikkude ravimisvahendite poolest. Nagu teada, on Karlsbaad kuulus oma soojavee allikatega, kus maast väljapurkava vee temperatuur on 42—72 kraadi C järele. Karlsbaadi valgub suveks kõigist maailmajagudest kokku kuni 70.000 terviseparandajat. Ekskursante voolab siit sajad tuhanded läbi.

Marienbaad asub lõunapool laste oru veerul ja on ümbritsetud toredast okaspuu metsast. Selle tõttu on siin väga mahe ja puhas õhk. Umbruskonnas kuni 15 km. kauguseni siit ei tõuse ühtki vabrikust. Marienbaad on olnud Goethe ja Inglise kuninga Edward II armastatud suvituskohaks. Pimestavalt tore on hotell, kus selle maailma ennesõjaaegsed suurused elasid. Marienbaad on samuti nagu Karlsbaadki kuulus oma tervisvee, kuid külmade allikate poolest. Marienbaadis sai meile osaks eriline au: kuurordi direktor ja linna esindaja tervitasid meid jaamas, viisid kuurorti ja tutvustasid meid sellega õige põhjalikult.

Jatkates reisi Pilseni poole Teplice jaamas, meid jälle tervitati ja slovakkia rahvarõivadesse riidetud grupp lapsi andis meile lilli.

Pilsenis peatusime terve päeva ja öö. Muidugi külastasime siin kuulsat õlletehast „Bürgerliches Bräuhaus“, kus meid kostitati eht Pilseni õllega „Pilsener Urquell“. No oli aga õlu, seda peab ütlema. Kuigi ta on

oma 12 kraadi kange, jood teda suurima mõnuga. Vabrik võtab oma alla hiiglasuure maa-ala. Maa-aluseid keldreid oleval 9 kilomeetrit ja raudteed hoovis hoone vahel 12 kilomeetrit. Siit läkitatakse märjusest kõigisse maailmakaartesse. Vabrikus töötab 1000 töolist ja paarsada ametnikku.

Käisime veel ühes suuremas kooperatiivis ja trükkikojas. Kavas oli nähtud ette ka maailmakuulsate Skoda relvatehaste vaatlemine, kuid kahjuks meid sinna ei lastud.

Õhtul oli ühine koosviibimine Pilseni kolleegidega, mis hästi maitstva õlle, hea muusika ja tschehhide toredate laulude juures niivõrd lõbusaks ja tujuküllaseks kujunes, et suuri vaevu sai sealt poolöö ajal tulema. Eriti võlusid meid tschehhide laulud, mis meloodiaalt sarnased vene omadega, kuid mitte nii kurvatoonilised. Neis tundub rohkem jõulisust ja bravuuri. Üldse võib tähendada, et kuigi tschehhid ja slovakkid oma temperamentidelt venelastele sarnavad, on nende kõnes ja liigutisus, nagu lauludeski, palju rohkem jõulisust, tahtekindlust.

Koosviibimisel joodi õlut, ainult õlut ja sedagi mõõdukalt — nii et paras tuju oleks. Viina joomine ja suur söömine, nagu meil, ei ole seal sugugi kombeks. Süüakse ja napsud tehakse kodus. Koosviibimistel tullakse toime mõne klaasi õllega, kohviga või jälle mõne klaasi hea veiniga. See on kombeks niihästi Praha kui ka mujal. Meile meeldis see komme hästi ja küll oleks kena, kui see ka meil läbi lööks. Sellest ei pea kinni mitte ükski intelligent, vaid ka lihtrahvas. Mis veel võis tähele panna, see on nende juures valitsevat ühtmeelt ja omavahelist leplikkust. Niihästi Praha kui Pilsenis ja Shilinas igalpool väikeste vendadega tegid kõik kaasa ka suuremad mehed. Pilsenis näiteks võttis koosviibimisest osa väga auväärne härra jaamaülem oma abikaasaga, inspektor direktioonist jne. Sama lugu oli ka hiljem Shilinas. Mulle näis, et omavahelise leplikkuse vaim on selle rahva üks sümpaatsemaid iseloomu omadusi ja see vist ongi üks suurimaid põhjuseid, et see maa, olles piiratud taguruse kantsidest, on võnkumata truuks jäänud demokraatialle.

Järgmisel õhtul koosviibimine Shilinas kujunes lühikeseks hilise aja tõttu. Kuid ka siin võluti meid toredade lauludega. Need olid nii haaravad, et heameelega oleks kaasa lõunud. Minu kõrval istus jaamaülem, kes innukalt kaasa laulis.

Siit jatkasime reisi meie viimase vaat-

luskoha — Kõrge Tatra — poole. Reis läks mööda Vaagi jõe orgu. Mõlemal pool jõe kulgevad mägede ahelad, mis kohati imeilusad ja Alpe meele tulevad. Mägede veerge katavad lopsakad metsad — allpool sega-, kõrgemal okaspuu. Siin-seal vilksatavad vanade losside varemed, toredad suvilad ja võõras-temajad. Seda kohta loetakse üheks ilusamaks kohaks maastiku poolest. Pühapäeva hommikul kell 9 paiku jõudsi Strba jaama. Siin lõppes sedapuhku raudteesõit. Mägedesse sõitsime omnibustega. Strbske järve juurest tegime ühe neljakilomeetrilise pikkuse käigu sügavamale mägedesse kuni Popradski järveni. See järv ja selle ümbruskond tuletab väga meele teine pool mäeahelaid siit mitte väga kaugel Poola territooriumil asuvat Morskie Oko ja selle ümbruskonda. Vahe seisab ainult selles, et siin Tšehhoslovakkia territooriumil horisont on avaram, mägede ahelad nii tihedalt mitte koondunud kui Poola territooriumil. Mis kellelegi rohkem meeldib, see on muidugi iga turisti iseloomu asi. Tullis tagasi Strbske järve juure, tegime sealt omnibuse sõidu kuni Smokovecini ja sealt jälle jala 6 km kuni Lomnican. Neid punkte ühendab nõndanimetatud Vabausee, millel igale poole avanevad imeilusad maastiku panoramad. Ka on see teeäärne mägestik täis toredaid suvilaid, kodusid, sanatooriume ja hotelle.

Kella 8 paiku jõudsi Popradi jaama ja sealt paaritunnilise ootamise järele asusime kiirrongil teele kodupoole. Kaua saatsid meid majesteetlikult taeva poole kerkivad Kõrge Tatra ahelate

tumedad siluetid. Viimaks vajusid nad ööpimedusse ja kiirrong vuras 100-kilomeetrilise kiirusega Bohumini poole. Meiega kaasa sõitsid meie hooldajad — kolleegid Vilem Peuker ja Josef Počta, kes meid saatsid kogu meie reisi kestvusel, igalpool meile abiks olid ja kõik võimaliku tegid meie ekskursiooni heaks kordaminekuks. Lahkumine nendega Bohuminis oli pisarateni liigutav ja vaevalt leidis sõnu oma tunnete väljendamiseks. Ei olnud ka ime, et see nii kujunes, sest terve nädal reisiti koos ja elati ühiselt läbi kõik reisimuljed. Reisirühma liikmed lähenevad üksteisele palju kergemini ja sügavamalt kui harilikus olukorras.

Näis, et ka Poola kolleegid Varssavis ei tahtnud maha jääda Tšehhoslovakkia kolleegidest oma vastutulelikkusega ja külalislahkusega. Jaamas oldi vastas, viidi oma suurepärasesse, paljudele meist juba tuntud kodusse, kostitati seal hästi maitsva lõunaga, sõidutati sealt linna ja tuld jaama meid saatma. Lahkusime kui vanad sõbrad muistegi — kaelustades ja suudeldes. Poola kolleegid tegid meile ettepaneku — jääda ühekski päevaks Varssavi. Kahjuks ei olnud see võimalik.

1. septembri õhtul jõudsi õnnelikult Tallinna. Meie reis oli lõppenud. El ole kahtlust, et mälestused sellest hästiõnnestunud reisist säiluvad kauaks ja tšehhi kolleegidega sõlmitud sõprusidemed ei katke. Meile oleks ülimaks rõõmuks näha neid külalistena oma kodumaal.

J. R.

teenijate kui ühe suurima tarvitajategrupi ostujõu tõstmisega.

* * *

Et kellelgi ei maksa siiski hellitada lootusi peatseks palgaolude paranemiseks, tõendas neil päevil majandusminister K. Selteri poolt ajakirjandusele antud selektuuri riigi 1936/37. a. lisaelarve nr. 1 kohta. Kuigi see lisaelarve on ligi 10,8 miljoni krooni suur (seega 13,8% algeelarvest), pole leitud võimalikku temaga ametnike tasusid parandada. Viimane küsimus tulevat aga kaalumisele tuleva aasta eelarve arutamisel. Hra majandusminister ei julgenud siiski ennustada, mis selle kaalumise tulemuseks osutub, vaid kõik olenevat sellest ära, milliste nõudmistega rahuldamis valitsus eelistab. Nii tulevat suuri summasid juhtida riigikaitse ülenneteks (ka lisaelarvega antakse selleks 1,4 milj. krooni). Valitsusel olevat siiski kavatsus tõsta kohtunike palku 1927. a. tasemeni. Põhjusteks olevat kohtunike suur töökoormatus.

Ühekordsete lisatasude maksmist valitsus ei pooldavat. Seetõttu polevat ka alust kuuldest ühekordset toetusest kuupalga suuruses ametnikele jõuliks.

Riigiteenijate keskliidu uue juhatuse ametisseastumise puhul.

Keskliidus organiseeritud kutseorganisatsioonide saadikutekogu poolt moodustatud uus juhatuse osakond ülesannete täitmisele. Ma ei saa siinkohal jätta alla kriipsutamata seda üksmeelt, millega toimus uue keskliidu juhatuse valimine ette kindlaks määratud tegevuse üldjoonte alusel.

Mul on hea meel alla kriipsutada seda endadistsipliini, mida üles näitasid organisatsioonide esindajad, loobudes isiklikudest huvidest ja jättes esitamata organisaatorilisi soovide. See asjaolu annab igatahes riigiteenijaskonna kutseorganisatsioonist ja tema tegelastest hea mulje.

Tahaks ja tohiks loota, et kokkulepitud tegevusealused jäävad püsima ja et aasta pärast üle andes kohustusi uutele valitavatele, võib juhatuse alla kriipsutada suuremaid tagajärgi oma tegevusele, kusjuures saavutused oleksid mitte kellegi eriteeneks, vaid kõigi kaasvõitlejate ühisel.

Kui küsitakse, mida kavatseb uus keskliidu juhatuse, siis võib vastata, et ülesanded on kindlaks määratud saadikutekogu otsustes. Ülesanded on olnud aastate vältel ühed ja samad: seista valvel ja hoolitseda oma kutseliste, õiguslike ja majanduslike huvid eest.

Ühel või teisel momendil muutub üks või teine küsimus akuutemaks, kerkib teravamalt päevakorra, kuid oma põhitoonilt on ja jäävad nad püsima, sest üldise, veel vähem absoluutse heaoluni ei jõua ühiskond vist niipea.

Jäädas oma ülesannete juure, tuleb siiski teravalt jälgida muutuvaid olukordi, meeleolusid ja võimalusi. Aeg ja olukord dikteerivad samme. Ülesanded jäävad, kuid teostamise viisid muutuvad. Ka nüüd ehitatakse hooneid, nagu sadu aastaid tagasi, kuid teistsuguste abinõudega.

Kui meie üldiselt tagasi vaatame riigiteenijaskonna kutseorganisatsioonide tegevusele ja kutselisele liikumisele riigi algusest peale, siis peame üksmeelselt tunnustama — maha salgamata olnud

Riigiteenijate palgad vajavad tõstmist.

Oktoobri algul s. a. korraldatud ametiühingute juhtivate tegelaste konverentsil toonitas valitsusvõimude poolt määratud töölühingute keskliidu juhatuse esimees, et kuigi tööliliste palku viimasel ajal on tõstetud, on need mõnelgi töölal ja mõneski tööstusharus lubamatad madalad. Kuid ka seal, kus neid on tõstetud, annulleerib selle tõusev elukallidus, nii et töölilise reaalteenistuse jääb endiseks või koguni kahaneb. Sellepärast peaksid valitsusvõimud kaasa aitama, et töölilise palga tõeline tõus teoks saaks.

Teistest küljest näeme ametlike andmeid (vt „Majandusteated“ nr. 37 s. a.), et suurtööstuses tegutsevate tööliliste keskmine reaalteenistus käesoleva aasta juulikuus veel oli, kui 1927—31. a. keskmine teenistus võtta võrdseks 100-le, mees 107,4 ja naistel 112,5. Kuigi järjest kasvava elukalliduse tõusu tõttu nendegi reaalteenistuse praeguseks momendiks eelpool järgitud tasapinnast madalam peaks olema, peaks see üldiselt praegugi veel üle 1927—31. a. keskmise ulatuma.

Riigiteenijate palgaolude kohta meil kahjuks selliseid andmeid, nagu need tööliliste kohta kogutud ja avaldatud, pole. Kuid me teame, et 1931. kuni 1935. a. kestnud palkade mitmesugused vähendamised riigiteenijate suure massi suhtes enamikus püsisid. 1935. a. toimunud palkade „reguleerimine“ tõi enam-vähem tunduvalt kõrgendusi ainult võrdlemise vähestele.

Kui me selle juures veel arvesse võtame, et ka enne 1931. a. alanud palgavähenduste lainet maksvuselt olnud riigiteenijate palgad olid küllaltki napid, siis tohiks ilma pikemate arutusteta selge ol-

la, kui raske on riigiteenijate praegune majanduslik olukord. Kuid elukallidus tõuseb kiiresti. Kallinenud on eriti toitained, kuid hinnas on tunduvalt tõusnud ka riietus, küte ja korterid (vähemalt Tallinnas); samuti on tõusnud kulud haridusele (koolireform sunnib lapsi varemalt paigutama maksulisse kooli), mis eriti riivab lasterikkaid perekondi. Ja see elukalliduse tõus näib aina jätkuvat. Kriisidega palgakäpimise, eriti aga praeguse palgaseaduse maksmapanekul anti riigiteenijatele kaunis kindlakujulisi lootusi, et tehtud kärpimised on ajutised ja need kaotatakse niipea kui riigikassa kandejõud seda lubab. Vahepeal on tõusev elukallidus, nagu märgitud, omakorda veelgi tunduvalt kärpimisi teinud. Meie teades peaks ka riigikassa seisukord praegu olema niisugune, mis antud lubaduste lunastamist võimaldab. Sellepärast tohiks riigiteenijate palgaolude parandamine lähemal ajal küll paratamatuks kujuneda.

Riigiteenijate, samuti kui teistegi palgaliste palgaolude parandamine pole lõppeks aga mitte ükski nende huvidest. Ajakirjanduses on juba tähelepanu sellele juhitud, et riigiteenijate ja teiste kindlalt palgaliste reaalkade languse tõttu neil võimalik on vähem osta tööstuskaupu. Selle tõttu võivad viimaste müügi- ja tootmisvõimused siseturul peagi tunduvalt kitseneda, mille tagajärjel tööstused muidugi on sunnitud oma tootmisvõime piirama. See omakorda põhjustab tööstustööliliste tööpuudust, nende palkade kärpimisi, riigitulude vähendamisi jne. jne. — ühe sõnaga uue kriisi tekkimist. Et kõike seda vältida, on tarvis kohe algust teha riigi-

saavutusi, — et see „liikumine“ on toimunud väga väikeselt, hoopis väikeste võnetega.

Seistes riigi ja rahva käsutuses, ei saa riigiteenijaskond oma liikumist võrrelda kaugeltki erateenijate-töölise omadega. Puuduvad võimalused ja abinõud — nii sisuliselt kui ka vormiliselt. On puudunud ja saavad puuduma — ükskõik millise riigikorra juures. Kutselise tegutsemise „kanguse“ kraad on sõltunud peamiselt kutsetegelase temperamendist ja isiklikust poliitilisest maailmavaatest. Sellele vastavalt on olnud esinemised käre-
redamad või vähem käreredamad, ulatuslikumad või vähemulatuslikumad. Tulemused on aga alati olnud pea võrdsed.

Olen kuulnud paljudelt kaasteenijailt aastate kestvusel väljendusi, mis halvustavad loosungeid võitlustest jne. Peab andma nendele sõnadele palju õigust. Riigiteenijaskond, teostades riigivõimu koha peal ja seistes n.-ö. valitsuse paremal käel, peaks olema õigustatud lootma, et tema tõsiseid muresid jagab Vabariigi Valitsus täiel määral.

Kui varemil aastail riigiteenijaskonna soovide lahendamise toimus tihti poliitiliste kombinatsioonide kaudu, või kui nende kombinatsioonide ohvriks toodi teenijaskonna majanduslikud hüved, siis antud silmapilgul need kombinatsioonid ei tule kohaldamisele.

Aus ja otsekohene jutt, asjalik tõsiolude esiletoomine ilma lõimitamiseta, ilma karjumiseta, peab olema tänapäeva abinõu, — see vahend, millega lahendatakse riigiteenijaskonda puutuvaid küsimusi täielikus lojaalsuses riigivõimule ja kindlas teadmises riigivõimu otsekohesuses ja heatahtlikkuses.

Et aga luua otsekohest ja usalduslikku õhkkonda, selleks peavad selle vajadusest olema teadlikud kõik kutseorganisatsioonid, nende tegelased ja liikmeskond ning seisma distsiplineeritult oma keskkor-
gantsiooni — keskkliidu — seljataga, väljendades riigiteenijaskonna solidariteeti.

E. N e r e p,

Keskkliidu juhatuse esimees.

Ka kortereid saavad raudteelased, kuid nende eest tuleb maksta. Üks kolleeg ütles omal korteri olevat, mis koosneb 3 toast ja köögist ning ta maksvat selle eest 31 schill. (22 E. kr.).

Üldiselt olevat Eel Austria kallim kui Eestis. Kuid elukallidus ei ole kõigis Liiduriigi osades ühesugune.

Organiseeritud on Austria raudteelased ja ka kõik teised ametnikud kutse-
seisusliku põhimõtte alusel. Kogu riigi ametnikkond on organiseeritud kutsete järele 11 organisatsiooni, mis kokku moodustavad üleriikliku ühingu. Selle ühingu juhtivaks organiks on ametnike koda. Kojal on 68 liiget. Presiidium määratakse valitsuse poolt. Organisatsioonide alajaotused on väga keerulised. Liikme-
maks on 3% palgast.

KUTSEÜHINGULINE DISTSIIPLIIN.

Suurte väekoondiste vaoshoidmiseks on kõige mõjuvamaks abinõuks distsipliin. Distsiipliini all mõistetakse kasvatust, korda, vabatahtlikku alistumist üldistele seadustele. Muidugi, on ka palju juhtumeid, kus distsipliini tarvitatakse kurjasti, arendades teda inimeste vaimse elu lämmatamise vahendiks. Sarnaselt kasutatakse distsipliini praegusel ajal dikta-
tuuri maades.

Kindel on aga see, et inimeste ühenduse, iga organisatsioon ja koondis võivad püsida ainult nende üksikliikmete distsipliini tunde alusel. Ka kutseühingute kõige tugevamaks alussambaks on alati olnud distsipliin. Kes on ühinenud paljude teistega ühise eesmärgi saavutamiseks, toetudes ühistele juhtlausele ja määrustele ning olles veendunud, et ainult ühised püüded viivad eesmärgile, see peab olema distsipliini kaitsja. Kutseühingutes distsipliin peab olema selle veene väljenduseks, et mitte ühe isiku või väikeste gruppide vaid enamuse tahe on otsustav. Iga üksik liige peab ennast paenutama enamuse tahte alla, mis on seaduseks kõigile ühingu liigele.

Nii siis tähendab distsipliin kutseühinguis allumist üldisele tahtele, oma soovide ja kavatsuste taandamist üldiste soovide ees. Kutseühingud ei ole mitte eesmärk iseneses, vaid vahendid eesmärkide saavutamiseks. Nad on vahendiks oma liigete olukorra parandamisel, nad seisavad ühingu liigete huvide teenistuses ja ühendavad üksikliikmete tahet üldtahteks. Muidugi, ka kutseühinguis peab juhtiv tahe olema ega või kõik läbiseigi olla nagu rohi. Aga juhtiv tahe võib tekkida ainult siis, kui ühingu liikmed on distsiplineeritud. Ilma distsipliinita langeb kutseühing võimetusele ja lootusetusele ohvriks. Selles peab olema teadlik iga kutseühingu liige.

Aga ka kutseühingu sisemises organisatsioonilises tegevuses ja elus ei saa kaugele ilma distsipliinita. Ilma temata ei ole mõeldav ühistunne, andumine kutseühingulise tegevuse ideele ja ohvrimeelsusele. Kus pole ohvrimeelsust ja truudust omaksvõetud tõekspidamistele, seal ei või olla ka ühtekuuluvuse tunnet. Sellest järgneb, et distsipliin on iga eeskujuliku kutseühingu pea eeltingimuseks. Ta on kutseühingu eduka tegevuse lähtekohaks. Ta määrab ära kutseühingulise kasvatus taseme. Selle järele kuidas üksik liige käitub kutseühingu suhtes, otsustatakse kui suur on ühingu liikme arusaamine ühingu mõttest ja eesmärkidest.

Austria raudteelased külastasid Eestit.

Umbes juulikuu keskpaigas pööras keegi Dr. Berthold Laszlo Eesti Kontorijõudude Kutseühingu poole teadaandega, et Austria raudteelased kavatsesid korraldada ekskursiooni Balti riikidesse ja Soome augustikuus. Sel puhul palus Dr. Laszlo osutada Austria kolleegidele vastutulekut nende viibimisel Eestis. Ühingu oli nõus palvet täitma, kuid tingimusega, et Austria raudteelased ise pöörduvad oma vastava ühingu kaudu Eesti Kontorijõudude Kutseühingu poole. Varsti saabuski kiri Austria raudteelaste sõprusühingu juhatusele, millega teatati, et ekskursiooni tehniline korraldamine on usaldatud Dr. Laszlole.

6. augusti õhtul jõudsid Tallinna 34 Austria raudteelast, suuremalt osalt kõrgemad ja keskmised ametnikud. Väiksemaid ametnikke oli 5—6 inimest. Esinduslikeks juhtideks olid Jos. Papusek ja Franz Gottweis, kelle kiri on mahutatud käesolevas „Side“ numbris. Jaamas ter vitasid külalisi Kontorijõudude Kutseühingu poolt J. Rukki ja raudteevalitsuse poolt juriskonsult hra Oja. Õhtul korraldati ühine koosviibimine „Estonia“ valges saalis. Koosviibimisest võtsid osa ka raudteevalitsuse abidirektor ja teisi ametite kõrgemaid ametnikke. Õhtu möödus meeleolurikkalt. Vastastikes kõnedes toonitati raudteelaste ekskursioonide tähtsust mitmesuguste maade raudteelaste vahel sõprusidemete loomisel ja avaldati kindlat lootust, et see külaskäik osutub Austria ja Eesti raudteelaste vahelise tiheda läbikäimise alguseks. Austria raudteelaste sõprusühingu poolt kingiti Kontorijõudude Kutseühingule toredas köites album kunstipäraste ülevõtetele Austria ilusamaist kohtadest ja tähtsaimast ehitisist.

Järgmisel hommikul jätkati reisi edasi Soome, kus ekskursandid viibisid 9 päeva. Tagasi jõuti Tallinna 17. augustil pärast lõunat. Õhtupoolne aeg kasutati pärja panemiseks Vabadussõjas langenute mausoleumile ja sõiduks Piritale. Viimane meeldis ekskursantidele hästi, sest et oli väikne soe õhtu ja vaatelejaile avanes tore panoraam nihästi merele kui ka linnale.

Järgmine päev veedeti Tartus, kus külastati ülikooli, Raadi mõisa muuseumi jne. Ka supeldi Emajões, sest ilm oli selleks väga soodus.

Nii kui lugejad võivad näha F. Gottweisi kirjast, jäid Austria raudteelased rahule külaskäiguga Eestisse ja kutsuvad Eesti raudteelasi külla Austriasse.

Oma olukorrast jutustasid Austria kolleegid umbes järgmist:

Raudteelasi on umbes 60 tuhat, pensionäre väga palju ja pensionide maks-
liseks kuluvad õige suured summad. Palgareldel koosneb 19 astmest, igas astmes on alajaotused. Iga kahe aasta järele sünnib liikumine sellel redelil ülespoole. Vedurijuhid näiteks saavad 170—230 austria schillingut (120—160 eesti kr.). Peale selle veel preemiad ja päevarahad kuu kohta 50—60 schil. (35—40 E. kr.). Perekonnaabiraha maksetakse abikaasa pealt 5 schil. (3,50 E. k.), esimese lapse pealt 10 schil. (7,00 E. k.), kahe lapse pealt 15 schil. (10,50 E. k.) kuus. Varustust saajad maksavad 60% varustuse väärtusest. See võetakse palgast maha. Ametnikud saavad 180—300 schil. (130—210 E. k.). Eriteadlased-insenerid — 200—500schill. (140—350 E. kr.), kusjuures tuleb kaudu aega olla praktikandina, saades väikest palka. Haritlaste üleproduktioon ja sellepärast ka kohtade-
le tung on suur. Ilma keskkooli hariduseta ei saa ametniku kohta.

Raudteelased kuuluvad haigekassa alla. Maks on 3—4% palgast. Ametlikud arstid on ainult ametlike toimingute jaoks, muidu on vaba arsti valik. Pensionikassasse maksetakse 6—8%. 10-aastase teenistuse järele võib saada pensioni kuni 50%. Täispension saab 35-a. teenistuse järele pärast 60-aastaseks saamist. Pensioni ülemäär on 78% palgast. Haiguse puhul maksetakse terve palk, tööliste 14 päeva järele haiguse abiraha.

Puhkust antakse 1—5-a. teenistuse järele 14 päeva, 6—20-a. teenistuse järele 21 päeva ja üle 20 aasta — 4 nädalat. Töölise puhkuse ülemäär on 3 nädalat.

Priisõidu pileteid saavad teenijad ise 12, perekonnad 2 ja pensionärid 2 tükki aastas, kusjuures iga pileti eest tuleb maksa 0,50—1,00—1,50 schillingut (0,35—0,70—1,05 E. k.), vastavalt klassidele. Muide saab harilikke pileteid enesele ja perekonnaliikmetele $\frac{1}{7}$ — $\frac{1}{8}$ hinnaga piiramatul arvul.

Kutseühingute liikmed ei tohi aga langetada ohvriks ebadistsipliini, mis seisab selles, et ebakohaste lööklauset ja tühjake lubaduste sugestiooni mõjul sunnitakse ühingu liikmeid võtma omaks kavatsusi ja astuma samme, mis võivad ainult kahju tuua ühingule.

Valesti mõistetud distsipliin loob vastolusid ühingu liikmete vahel ja tekitab umbusaldust ühingu juhatuse vastu. See kõik viib paratamatult ühingu tegevuse nõrgenemisele.

Õieti mõistetud, ilma võltsita distsipliin, mis kõigi ühingu liikmete heaolu taotluse ja ühiste eesmärkide saavutamise teenistuses seisab, on kutseühingu suurim vara. Ta on kutseühingulise kasvatus- ja koolitamise tulemus. Temale rajatud kutseühing on tugev ja jääb püsima kõigi meie igapäevaste väikluste, tujude, meele muutuste ja pettumuste kiuste. Niisugusele distsipliinile rajatud kutseühingut ei suuda ka välismõjud kõigutada.

Kiri toimefusele.

4.—20. aug. s. a. 34. austria liiduraudteede teenija poolt etteõetud matk Balti riikidesse on möödunud täiesti kava kohaselt.

Võimaldus saavutada selle matka tüt eesmärki. See asjaolu väärrib erilist toonitamist, kuna sarnase reisi kavakindel läbiviimine ei olnud sugugi kerge, arvesse võttes niihästi geograafiliselt hüglasuuri kaugusi, kui ka suurt osavõtjate arvu igast teenistusharust. Igatahes tuli meile toetuseks niihästi eesti kui ka soome ja läti kolleegide sõbralik vastutulek.

Tänu neile kolleegidele ja nende ühingute võimaldus meile saada võrdlematult täielikuma ülevaate, kui see muudu on võimalik sarnaste reise puhul, kolme riigi: Soome, Eesti ja Läti elust ja tegevusest. Kuid selle kõrval saime ka ülevaate kolme nimetatud riigi raudteede ehitusest, võisime jutujamisel koosviibimisel oma kolleegidega vahetada oma arvamusi ja kogemusi. Kuid, mis omab tähtsuse kõigepealt tuleviku jaoks ja millele ma ka eriti pühendusin, see on — võimaldus luua väärtuslikke sidemeid niihästi soome kui ka eesti ja läti raudteeametnike ühinguga, nii et nüüdsest peale võib areneda hea läbikäimine nende ühingute ja austria raudteeteenijate kutseesinduse vahel.

Arvesse võttes meie vastu sel reisel näidatud vastutulekust niihästi soome, eesti ja läti raudteevalitsuste kui ka austria liiduraudteede peavalitsuse poolt, mille eest avaldan siinkohal minu südamlitku tänu kõigi matkast osavõtjate ja austria liiduraudtee teenijate sõprusühingu liidu juhatuse nimel, on õigustatud lootused valitsuste edaspidiste vastutulekutele ka tulevikus.

Tänapäev peab jõudma äratundmisele, et viimaste aastate jooksul pea kõigis riikides etteõetud püüete puhul turismi liikumise suurendamiseks, on just raudteelane üks selle väärtuslike abistajaid ja võimaldajaid. Austria raudteelane annab selles suhtes juba väga väärtuslikku eeskuju.

See matk Soome, Eesti ja Läti tõi üle kolmekümnele tegevraudteelasele väga väärtuslike ja tähtsaid teadmisi raudtee-, eriti aga turismi liikumise alal ja andis neile rohkem kui ainult pealiskaudse ülevaate teiste rahvaste kultuurist ja kombeist, millist asjaolu ei tohiks alahinnata üldharidusliku taseme tõstmisel.

Ma toonitan aga veel kord, see oli ja on ka edaspidi võimalik ainult siis kui iga külastatava maa kolleegid sama kolleegiaalselt aitavad kaasa reisi läbiviimiseks, nagu tegid seda soome, eesti ja läti raudteelased.

Seetõttu võimaldus meile tutvuneda kolme maa, eriti aga Soome suurepärase iluga. Seejuures oleme aga mitte ainult õppinud, vaid ka, mida ma tahaksin eriti toonitada, kehaliselt ja vaimiliselt puhunud.

Lõpetades, avaldan veel kord avalikkuse ees südamlitku tänu kolmele riigile ning eesti, läti ja eriti soome raudteeametnike ühingute juhatusele kogu reisiseltskonna ja Austria liiduraudtee teenijate sõprusühingu liidujuhatuse nimel ning kordan oma kutset — külastada niipea kui võimalik Austriat, kus meie neid tahame tutvutada kui oma oodatud külalisi.

Franz Gottweis,
Austria liiduraudtee teenijate
sõprusühingu esimehe asetäitja.

Raudteelaste asundused Prantsusmaal.

Prantsusmaa on ainuke Euroopa maa, kus suurem osa raudteid on eraseltside käes. See on omapärane nähtus maal, kus igalpool on viidud läbi klassiline tsentralisatsioon. Mitte vähem märkimisväärne on ka see, et eraseltsid, kelle valdamisel on raudteed, on loonud eeskujulikke asundusi raudteelasile. Asundustes rajamisel on mindud välja põhimõttest, et nad oleksid lähedal raudteelaste teenistuskohadele suurtes sõlmepunktides. Nii on aastate jooksul tekkinud asundused Pariisi eeslinnades ja mujal suuremate sõlmepunktide läheduses. Ehitused on betoonist ehk telliskivist. Nende püstitamisel on esimeseks tingimuseks, et oleks küllaldaselt õhku ja valgust. Asundustes on ka koolid raudteelaste lastele, majapidamise koolid tütarlastele, lasteaiad, kaubamajad, raamatukogud jne.

Kuna Pariisi läheduses ehituskruuntide kõrge hinna tõttu ollakse sunnitud ehitama mitmekordseid maju, püstitatakse provintsis aga, kus see iganes võimalik, ühepere elumajad. Selles mõttes eeskujuks võib olla Prantsuse riigiraudteede peadirektori Raoul Dantoy algatusel ehitatud raudteelaste linn Le Mans'is, kus elavad 1500 raudteelaste peret.

Ühe niisuguse, kolmest toast ja köögist koosneva ühepere elumaja üür, juure arvatud ka aiamaa rent, on umbes $\frac{1}{10}$ teenija palgast. Ka vallaliste teenijate ja õpilaste jaoks ehitatakse odavaid kortereid.

Kui võrd aiamaa andmine vastab elanike soovidele, võib järeldada sellest, et

raudteelased Le Mans'i asunduses oma lapsi — siin on palju perekondi, kellel on kuni 5—6 last — juba maast-madalast aiatööle õpetavad. Igal lapsel on oma peenrad, mida tema aedniku juhatusel harib ja millel ta lilli ja aiavilja kasvatab; ergutatakse on iga aasta võistlused, kus kõige paremini hoolitsetud peenarde eest autasu antakse.

„Oma kodu ühes aiaga selle juures on parim abinõu raudteelaste eemalhooldmiseks kõrtsidest“ — ütleb selle õitsva raudteelaste asunduse looja härra Dantoy. Ja kõrtse siin ei olegi, küll aga on suur spordiplats ühes mahuka pidustuse ruumiga. Laste jaoks on metsa ääres mänguplats.

Le Mans'is on ka väljaõppetöökojad ühes 5 kooliga, kus õpivad 600 õpilast, vanuses 14—17 aastani. Õppeaeg kestab 3 aastat. Siin sünnib õpilase spetsialiseerumine vastavalt tema kalduvustele valitud alal. Lõpetanud kooli, õpilased jäetakse kuni sõjaväeteenistuse ni noortöölistena raudteele.

Märkimist väärrib, et eelpooltähendatud töökodades on viidud läbi enesekasvatuse põhimõte. Iga õpilane peab õppima ise otsustama oma töö väärtuse üle. Selleks peab ta iga töö kohta märkmikku, kuhu kannab sisse töö peale kulutatud aja ja muid andmeid. Neid arvesse võttes peab õpilane ise hindama oma võimeid ja töö tulemusi.

Õppeaja lõpetamise järele antakse igale õpilasele toetust, mis on ühtlasi ka ta suks töö eest õppimise aja kestvusel.

Ülikool hakkab erikorras ametnikke ettevalmistama.

Ajakirjanduse teatel olevat kavatsus korraldada Tartu ülikooli juures riigiametnike ettevalmistamist senisest erinevatel alustel. Kui senise korra juures peamiseks ametnike ettevalmistajaks oli õigusteaduskond oma majandusteaduse osakonnaga (erialadele valmis- tasid eriteadlasi ette muidugi ka teised teaduskonnad, näit. metsaametnike põllumajandusteaduskond), siis edaspidiseks kavatsetakse luua eriosakond, lühemaajalise kursusega, kes hakkaks ettevalmistama tegelikke ametnikke, nagu politseiametnikke jne.

Ühenduses sellega olevat õigusteadusk. prof. Ein juba käinud Soomes tutvumas sealse samasuguse ettevalmistustöö korraldusega ja tõenäoliselt sõitvat samal otstarbel uuesti välismaale.

Praegu polevat siiski veel kindel, kas see eriharü asub tegevusse ülikooli juures eriosa-

konnana või moodustatakse selleks populaar- teaduslik kursus õigusteaduskonna juures.

Selle kavatsuse teostamine aitab kahtlemata vähendada nii aja- ja rahakulu neile, kes kavatsevad oma tuleviku rajada ametniku- karjäärile. Kahjuks ei selgu ajalehtede teateist, kuhu jääks selle erikursuse asukoht — kas Tartu ülikooli juure, või Tallinna, kus asuvad kõik riiklikud keskasutused, kus tarvidus selliselt ettevalmistatud ametnike järgi kõige suurem ja kus teoreetiline ja praktiline ettevalmistus kergemini võivad käsikäes käia. Kui see erikursus jääb Tartu, sobib ta vast küll uute, tulevase ametnike järelekasvu ettevalmistamiseks. Kuid viimase ülesande kõrval on meil kahtlemata olemas tungiv vajadus ka juba teenistusesoleva ametnike-kaadri teadmiste süvendamiseks ja nende edasiharimiseks. Ainult Tartus korraldatud erikursus vaevalt seda eesmärki otstarbekalt lahendada suudab.

